TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2016. gada 21. jūlijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Konkurence — LESD 101. panta 1. punkts — Pilnībā iekšēja situācija — Analoģiska valsts tiesiskā regulējuma piemērošana — Tiesas kompetence — Saskaņotas darbības — Uzņēmuma atbildība pakalpojumu sniedzēja rīcības dēļ — Nosacījumi

Lieta C-542/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko Augstākā tiesa (Latvija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 13. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 27. novembrī, tiesvedībā

SIA "VM Remonts", agrāk SIA "DIV un Ko",

SIA "Ausma grupa"

pret

Konkurences padomi

un

Konkurences padome

pret

SIA "Pārtikas kompānija".

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], tiesneši K. Likurgs [*C. Lycourgos*], E. Juhāss [*E. Juhász*], K. Vajda [*C. Vajda*] un K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] (referente),

ģenerāladvokāts M. Vatelē [*M. Wathelet*],

sekretārs M. Aleksejevs [*M. Aleksejev*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 21. oktobra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Latvijas valdības vārdā – I. Kalniņš un J. Treijs-Gigulis, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – latviešu.

— Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *P. Gentili*, *avvocato dello Stato*,

— Eiropas Komisijas vārdā – *N. Khan* un *C. Giolito*, kā arī I. Rubene, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2015. gada 3. decembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par LESD 101. panta 1. punkta interpretāciju.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar šādu tiesvedību: pirmkārt, SIA "VM Remonts", agrāk SIA "DIV un Ko", un SIA "Ausma grupa" pret Konkurences padomi (Latvija) un, otrkārt, Konkurences padome pret SIA "Pārtikas kompānija" par iespējamām šo uzņēmumu saskaņotām darbībām, tiem piedaloties Jūrmalas pilsētas (Latvija) rīkotā iepirkumā.

Atbilstošās tiesību normas

3 Atbilstoši 2001. gada 4. oktobra Konkurences likuma (*Latvijas Vēstnesis*, 2001, Nr. 151) 11. panta pirmajai daļai:

"Ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par:

[..]

5) piedalīšanos vai nepiedalīšanos konkursos vai izsolēs vai par šīs darbības (bezdarbības) noteikumiem, izņemot gadījumus, kad konkurenti publiski darījuši zināmu kopīgu piedāvājumu un šā piedāvājuma mērķis nav kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci;

[..]."

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

4 Jūrmalas pilsētas pašvaldība izsludināja konkursu par pārtikas produktu piegādi izglītības iestādēm. "DIV un Ko", "Ausma grupa" un "Pārtikas kompānija" iesniedza piedāvājumus šajā konkursā.

5 Lai saņemtu juridisku palīdzību sava piedāvājuma sagatavošanai un iesniegšanai, "Pārtikas kompānija" vērsās pie SIA "Juridiskā sabiedrība "B&Š partneri"". Pēdējā minētā sabiedrība savukārt to uzdeva veikt apakšuzņēmējai SIA "MMD lietas", kura no "Pārtikas kompānijas" bija saņēmusi piedāvājuma projektu.

6 No iesniedzējtiesas lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka šo piedāvājumu "Pārtikas kompānija" sagatavoja pilnīgi neatkarīgi, nevienojoties par cenām ar "DIV un Ko" vai "Ausma grupu".

7 No šī lūguma vienlīdz izriet, ka "MMD lietas", neinformējot "Pārtikas kompāniju", līdztekus apņēmās sagatavot attiecīgos "DIV un Ko" un "Ausma grupas" piedāvājumus. Šādā nolūkā "MMD lietu" darbinieks izmantoja "Pārtikas kompānijas" piedāvājumu kā paraugu abu pārējo pretendentu piedāvājumu sagatavošanā. Šis darbinieks abus šos piedāvājumus sagatavoja, balstoties tostarp uz

cenām, kas norādītas "Pārtikas kompānijas" piedāvājumā, tādējādi, lai "Ausma grupas" piedāvājums būtu aptuveni par 5 % lētāks nekā "Pārtikas kompānijas" piedāvājums un "DIV un Ko" piedāvājums būtu par 5 % lētāks nekā "Ausma grupas" piedāvājums.

8 Ar 2011. gada 21. oktobra lēmumu Konkurences padome konstatēja, ka visi trīs pretendenti ir pārkāpuši Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas 5. punktu, sagatavojot savus piedāvājumus kopīgi ar mērķi simulēt faktisku konkurenci savā starpā. Konkurences padome uzskatīja, ka šīs saskaņotās darbības ir kropļojušas konkurenci, un uzlika šiem uzņēmumiem naudassodu.

9 "DIV un Ko", "Ausma grupa" un "Pārtikas kompānija" vērsās tiesā ar pieteikumiem par šī lēmuma atcelšanu. Ar 2013. gada 3. jūlija spriedumu Administratīvā apgabaltiesa (Latvija) atcēla šo lēmumu daļā par pārkāpuma konstatēšanu "Pārtikas kompānijas" rīcībā, bet atstāja to spēkā attiecībā uz abiem pārējiem uzņēmumiem.

10 Proti, minētā tiesa, lai arī konstatēja, ka starp trīs pretendentu piedāvājumiem pastāvošā aritmētiskā attiecība apliecina saskaņotu darbību esamību, tomēr uzskatīja, ka nekas neliecina par to, ka šajā darbībā būtu iesaistījusies "Pārtikas kompānija".

11 "DIV un Ko" un "Ausma grupa" iesniedza kasācijas sūdzību Augstākajā tiesā (Latvija) par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīts to pieteikums. Konkurences padome iesniedza kasācijas sūdzību par šo spriedumu daļā, ar kuru apmierināts "Pārtikas kompānijas" pieteikums.

12 Šādā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka pamatlietas pusēm nav strīda par to, ka attiecīgās saskaņotās darbības nav tādas, kas varētu ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm. Tomēr tā norāda, ka Konkurences likums tika izstrādāts, ņemot vērā nepieciešamību saskaņot valsts konkurences tiesības ar Eiropas Savienības tiesībām, un ka tā atbilstošais juridiskais pamats Savienības tiesībās ir tostarp EKL 81. un 82. pants (tagad LESD 101. un 102. pants). Konkrēti, minētā likuma 11. panta pirmajā daļā paredzētais juridiskais ietvars esot būtībā identisks LESD 101. panta 1. punktā paredzētajam. Tāpēc šā likuma 11. panta pirmās daļas piemērošanai nebūtu jāatšķiras no tā, kā tiek piemērots LESD 101. panta 1. punkts

13 Tā kā Administratīvā apgabaltiesa, kurai vienīgajai piekrīt lemt par faktiem, nav konstatējusi, ka "Pārtikas kompānijas" vadītāji būtu piekrituši "MMD lietu" rīcībai vai būtu par šo rīcību informēti, iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā tādu uzņēmumu kā "Pārtikas kompānija" var vainot dalībā saskaņotās darbībās minētā 101. panta 1. punkta izpratnē tāda pakalpojumu sniedzēja, kas kā "MMD lietas" tam sniedz ārpakalpojumus, rīcības dēļ.

14 Iesniedzējtiesa šaubās konkrēti par to, vai uz pamatlietas apstākļiem ir attiecināmi apsvērumi, kas izklāstīti 1983. gada 7. jūnija sprieduma *Musique Diffusion française* u.c./Komisija (no 100/80 līdz 103/80, EU:C:1983:158) 97. punktā un 2013. gada 7. februāra sprieduma *Slovenská sporiteľňa* (C-68/12, EU:C:2013:71) 25. punktā, kuros teikts, ka priekšnosacījums uzņēmuma atbildībai par LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumu ir nevis attiecīgā uzņēmuma partneru vai galveno vadītāju darbība vai pat viņu informētība, bet gan personas, kas ir pilnvarota rīkoties uzņēmuma vārdā, rīcība.

15 Šādos apstākļos Augstākā tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai konstatētu, ka uzņēmums ir iesaistījies konkurenci ierobežojošā nolīgumā, ir jāpierāda uzņēmuma amatpersonas personīgā rīcība, informētība par vai piekrišana tādas personas rīcībai, kura sniedz uzņēmumam ārpakalpojumu un vienlaikus darbojas citu eventuālā aizliegtā nolīguma dalībnieku labā?"

Par prejudiciālo jautājumu

Par Tiesas kompetenci

16 Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu Augstākā tiesa norāda, ka pamatlietā aplūkotās saskaņotās darbības attiecas uz pilnībā iekšēju situāciju, jo tās neietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm. Tātad LESD 101. panta 1. punkts pamatlietā nebūtu piemērojams. Līdz ar to jāpārbauda, vai Tiesas kompetencē ir atbildēt uz šīs tiesas uzdoto jautājumu.

17 Šajā ziņā jāatgādina, ka Tiesa vairākkārt ir atzinusi, ka tās kompetencē ir lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu par Savienības tiesību normām situācijās, kurās pamatlietas fakti neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, ja vien minētās tiesību normas tomēr ir padarītas piemērojamas valsts tiesību aktos, kuros pilnībā iekšējas situācijas tiek risinātas tāpat, kā tas darīts Savienības tiesībās. Proti, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai šādos gadījumos Savienības interesēs pavisam noteikti ir, ka – tālab, lai izvairītos no turpmākām interpretācijas atšķirībām, – no Savienības tiesībām aizgūtās tiesību normas un jēdzieni tiek interpretēti vienveidīgi neatkarīgi no apstākļiem, kādos tie piemērojami (skat. it īpaši spriedumus, 2013. gada 14. marts, *Allianz Hungária Biztosító* u.c., C-32/11, EU:C:2013:160, 20. punkts; 2014. gada 4. decembris, *FNV Kunsten Informatie en Media*, C-413/13, EU:C:2014:2411, 18. punkts, kā arī 2015. gada 26. novembris, Maxima Latvija, C-345/14, EU:C:2015:784, 12. punkts).

18 Šajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, pirmkārt, ka Latvijas likumdevējs ir noteikti vēlējies saskaņot valsts konkurences tiesības ar Savienības konkurences tiesībām, tādējādi nolemdams vienādi izturēties gan pret iekšējām situācijām, gan pret Savienības tiesībās reglamentētajām situācijām. Otrkārt, Augstāka tiesa norāda, ka Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā paredzētais juridiskais ietvars ir būtībā identisks LESD 101. panta 1. punktā paredzētajam un ka šī 11. panta pirmā daļa tiek interpretēta tāpat kā LESD 101. panta 1. punkts.

19 Šādos apstākļos Tiesas kompetencē ir atbildēt uz uzdoto jautājumu.

Par lietas būtību

20 Jautājumā iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 101. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uzņēmumu var uzskatīt par atbildīgu par saskaņotām darbībām kāda cita tam pakalpojumus sniedzoša subjekta rīcības dēļ.

21 Šajā ziņā vispirms ir jānorāda, ka šis jautājums ir nevis par noteikumiem par pierādījumu izvērtēšanu un vajadzīgo pierādīšanas apjomu, kas, nebūdams reglamentēts Savienības tiesībās, principā ir dalībvalstu procesuālās autonomijas ziņā (skat. spriedumu, 2016. gada 21. janvāris, *Eturas* u.c., C-74/14, EU:C:2016:42, 29.–37. punkts), bet gan par to, kādiem pārkāpuma sastāva elementiem ir jābūt, lai varētu konstatēt, ka uzņēmums ir atbildīgs par saskaņotu darbību.

22 Turklāt ir jāatgādina, ka Savienības konkurences tiesību kontekstā ar uzņēmumu saprotama ekonomiska vienība, pat ja no juridiskā viedokļa šo ekonomisko vienību veido vairākas fiziskas vai juridiskas personas (spriedumi, 1984. gada 12. jūlijs, *Hydrotherm Gerätebau*, 170/83, EU:C:1984:271, 11. punkts, kā arī 2009. gada 10. septembris, *Akzo Nobel* u.c./Komisija, C-97/08 P, EU:C:2009:536, 55. punkts).

23 Šo norādot, ir jāuzsver, pirmkārt, ka 1983. gada 7. jūnija spriedumu *Musique Diffusion française* u.c./Komisija (no 100/80 līdz 103/80, EU:C:1983:158) un 2013. gada 7. februāra spriedumu *Slovenská sporiteľňa* (C-68/12, EU:C:2013:71) Tiesa pasludināja lietās, kurās uzņēmumi tika apsūdzēti, pamatojoties uz to darbinieku rīcību. Taču darbinieks savus amata pienākumus pilda uzņēmuma, kurā

viņš strādā, labā un tā vadībā un tādējādi tiek uzskatīts par ietilpstošu ekonomiskajā vienībā, kas veido šo uzņēmumu (šajā ziņā skat. spriedumu, 1999. gada 16. septembris, *Becu* u.c., C-22/98, EU:C:1999:419, 26. punkts).

24 Tātad, lai konstatētu Savienības konkurences tiesību pārkāpumus, darbinieka iespējamā pret konkurenci vērstā rīcība ir piedēvējama uzņēmumam, kuram viņš ir piederīgs un kurš principā ir saucams pie atbildības.

25 Turpretim tāds pakalpojumu sniedzējs, kurš patstāvīgi par atlīdzību sniedz pakalpojumus kādā noteiktā tirgū, pret konkurenci vērstu darbību sodīšanas normu piemērošanā ir jāuzskata par nošķirtu no uzņēmumiem, kam tas sniedz pakalpojumus, un šāda pakalpojumu sniedzēja rīcība nav uzreiz piedēvējama kādam no šiem uzņēmumiem.

26 Tā kā uzņēmuma attiecības ar saviem darbiniekiem principā nav salīdzināmas ar attiecībām, kas šo uzņēmumu vieno ar pakalpojumu sniedzējiem, kuri tam sniedz pakalpojumus, uz šo otro attiecību gadījumu neattiecas apsvērumi, kas izklāstīti 1983. gada 7. jūnija sprieduma *Musique Diffusion française* u.c./Komisija (no 100/80 līdz 103/80, EU:C:1983:158) 97. punktā un 2013. gada 7. februāra sprieduma *Slovenská sporiteľňa* (C-68/12, EU:C:2013:71) 25. punktā.

27 Tomēr nevar izslēgt, ka noteiktos apstākļos pakalpojumu sniedzējs, kurš uzdodas par neatkarīgu uzņēmēju, patiesībā darbojas viņa pakalpojumus izmantojošā uzņēmuma vadībā vai kontrolē. Tā, piemēram, būtu apstākļos, kad attiecībā uz veidu, kā paveikt nolīgto darbību, viņš ir ne visai vai pat nebūt ne autonoms un elastīgs un aiz viņa apgalvotās neatkarības slēpjas darba attiecības (šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 4. decembris, *FNV Kunsten Informatie en Media*, C-413/13, EU:C:2014:2411, 35. un 36. punkts). Turklāt šāda vadība vai šāda kontrole varētu tikt izsecināta no īpašu organizatorisku, saimniecisku un juridisku saišu esamības starp konkrēto pakalpojumu sniedzēju un to izmantotāju, kā tas ir mātesuzņēmumu un to meitasuzņēmumu attiecībās (šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 24. jūnijs, *Fresh Del Monte Produce*/Komisija un Komisija/*Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P un C-294/13 P, EU:C:2015:416, 75. un 76. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra). Šādos apstākļos par pakalpojumu sniedzēja iespējamo rīcību var tikt saukts pie atbildības šos pakalpojumus izmantojošais uzņēmums.

28 Otrkārt, ir jānorāda, ka, pieņemot, ka attiecīgais pakalpojumu sniedzējs ir tiešām neatkarīgs, kas ir jāpārbauda valsts tiesai, tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, šā pakalpojumu sniedzēja veiktās saskaņotās darbības var tikt piedēvētas viņa pakalpojumus izmantojošajam uzņēmumam tikai ar zināmiem nosacījumiem.

29 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa ir nospriedusi, ka uzņēmumu var vainot pret konkurenci vērstos nolīgumos vai saskaņotās darbībās, ja šis uzņēmums ar savu rīcību ir vēlējies veicināt visu dalībnieku kopīgi iecerēto mērķu sasniegšanu un tam ir bijis zināms par faktiskām darbībām, ko iecerējuši vai veikuši pārējie uzņēmumi šo pašu mērķu sasniegšanai, vai ja tas ir varējis saprātīgi tās paredzēt un bijis gatavs uzņemties ar to saistīto risku (šajā ziņā skat. spriedumu, 1999. gada 8. jūlijs, Komisija/*Anic Partecipazioni*, C-49/92, EU:C:1999:356, 87. punkts).

30 Tādējādi pakalpojumus izmantojošais uzņēmums var tikt vainots attiecīgajās saskaņotajās darbībās tostarp tad, ja tas zināja par savu konkurentu un pakalpojumu sniedzēja pret konkurenci vērstajiem mērķiem un bija iecerējis to sasniegšanu veicināt ar savu rīcību. Šis nosacījums ir izpildīts, ja šim uzņēmumam ir bijis nodoms ar sava pakalpojumu sniedzēja starpniecību izpaust savu konfidenciālo komercinformāciju saviem konkurentiem vai ja tas ir tieši vai netieši pieļāvis, ka šis pakalpojumu sniedzējs šajā konfidenciālajā komercinformācijā ar tiem dalās (skat. pēc analoģijas spriedumus, 2004. gada 7. janvāris, *Aalborg Portland* u.c./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P, EU:C:2004:6, 82.–84. punkts, kā arī 2016. gada 21. janvāris,

Eturas u.c., C-74/14 P, EU:C:2016:42, 28. punkts), taču tas nav izpildīts gadījumā, kad šis pakalpojumu sniedzējs, neinformējot pakalpojumus saņemošo uzņēmumu, ir izmantojis šā uzņēmuma konfidenciālo komercinformāciju šo konkurentu piedāvājumu sagatavošanā.

31 Aplūkotajās saskaņotajās darbībās var tikt vainots arī pats pakalpojumus izmantojošais uzņēmums, ja tas varēja saprātīgi paredzēt, ka tā izmantotais pakalpojumu sniedzējs dalīsies tā komercinformācijā ar konkurentiem, un bija gatavs uzņemties šo risku.

32 Valsts tiesas ziņā ir atbilstoši savās valsts tiesības rodamajiem noteikumiem par pierādījumu izvērtēšanu un vajadzīgo pierādīšanas apjomu pārbaudīt, vai kāds no šiem nosacījumiem ir izpildīts pamatlietas apstākļos.

33 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka LESD 101. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uzņēmumu principā var uzskatīt par atbildīgu par saskaņotu darbību izdarīšanu kāda tam pakalpojumus sniedzoša neatkarīga pakalpojumu sniedzēja rīcības dēļ tikai tad, ja ir izpildīts kāds no šādiem nosacījumiem:

— pakalpojumu sniedzējs patiesībā darbojās apsūdzētā uzņēmuma vadībā vai kontrolē vai

— šis uzņēmums zināja par savu konkurentu un pakalpojumu sniedzēja pret konkurenci vērstajiem mērķiem un bija iecerējis šo mērķu sasniegšanu veicināt ar savu rīcību, vai arī

— minētais uzņēmums varēja saprātīgi paredzēt savu konkurentu un pakalpojumu sniedzēja pret konkurenci vērsto rīcību un bija gatavs uzņemties šo risku.

Par tiesāšanās izdevumiem

34 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

LESD 101. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uzņēmums principā nav vainojams saskaņotu darbību izdarīšanā kāda tam pakalpojumus sniedzoša neatkarīga pakalpojumu sniedzēja rīcības dēļ, ja vien nav izpildīts kāds no šādiem nosacījumiem:

— **pakalpojumu sniedzējs patiesībā darbojās apsūdzētā uzņēmuma vadībā vai kontrolē vai**

— **šis uzņēmums zināja par savu konkurentu un pakalpojumu sniedzēja pret konkurenci vērstajiem mērķiem un bija iecerējis šo mērķu sasniegšanu veicināt ar savu rīcību, vai arī**

— **minētais uzņēmums varēja saprātīgi paredzēt savu konkurentu un pakalpojumu sniedzēja pret konkurenci vērsto rīcību un bija gatavs uzņemties šo risku.**

[Paraksti]